

8ste ZITTING. — 11 DECEMBER.

4. Vaststelling der begrooting van Nederlandsch Indie voor het dienstjaar 1878.

8ste ZITTING.

ZITTING VAN DINGSDAG 11 DECEMBER.

(GEOPEND TEN 11 URE.)

Ingekomen: berigt van een lid, verhinderd de zittingen bij te wonen. — Beraadslaging over en aanneming van wetsontwerpen. — Verwerping van een voorstel van den heer Pické omtrent de regeling van werkzaamheden.

Voorzitter: de heer **de Vos van Steenwijk**.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 29 leden, te weten de heeren:

van Swinderen, Vos de Wael, de Sitter, Prins, Duymaer van Twist, Schot, Hein, Blussé, van Rhemen van Rhemenshuizen, Hengst, du Marchie van Voorthuysen, de Villers de Pité, van Rijckevorsel, Buchner, Huydecoper van Maarsseveen, Carsten, Nobel, den Tex, van Eysinga, de Raadt, Beerenbroek, Smit, Thooft, Smits, Teding van Berkhout, Pické, van Vollenhoven en Stork;

en de heeren Ministers van Marine en van Kolonien.

De notulen van het verhandelde in de vorige zitting, 10 December, worden gelezen en goedgekeurd.

De **Voorzitter** deelt mede, dat de heer Borsius berigt heeft dat hij verhinderd is dezer dagen aan de zittingen deel te nemen.

Dit berigt wordt voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:

I. De WETSONTWERPEN TOT VASTSTELLING VAN DE BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH INDIE VOOR 1878.

De **Voorzitter**: Ik vertrouw dat de vergadering, even als vroeger, zal verlangen dat eerst eene algemeene beraadslaging wordt gevoerd over de vier wetsontwerpen.

Dienovereenkomstig wordt besloten.

De algemeene beraadslaging wordt geopend.

De heer **Duymaer van Twist**: Bij zijne redevoering gehouden bij de indiening der Staatsbegrooting voor 1878 gaf de pas afgetreden Minister van Financien te kennen, dat de door hem genoemde cijfers en de blootlegging van den finantielen toestand van het oogenblik *ver afwijken* van de mededeelingen in vorige jaren door hem gedaan. Men zal die uitspraak wel niet van overdrijving verdenken, en niemand ook zal mij daarvan beschuldigen, wanneer ik beweer, dat iets dergelijks kan worden gezegd van hetgeen in de stukken wordt medegeleeld door den Minister van Kolonien, betreffende de Indische begrooting.

Ik behoef niet te zeggen, dat ik door het een en ander niet werd verrast. In Indie gedurende eenige jaren een kostbare oorlog; daarbij aanleg van spoorwegen en andere groote openbare werken; in Nederland eveneens spoorwegen, andere groote openbare werken, ook vestingwerken, die de eigenaardigheid hebben, dat hoe meer miljoenen er voor worden uitgegeven, hoe grooter de sommen worden, die er nog aan moeten worden besteed, dat alles te doen uit *inkomsten* dat kan op den duur niet gaan, al sloten ook alle begrootingen van Nederland, zoowel als van Indie, *op het papier*.

Zonder goede koffijjoogsten, en tegelijkertijd zonder goede koffijprijzen, zonder een bijna ongelooflijke toeneming van de opbrengst onzer belastingen in de laatste jaren en zonder zelfs over *geraande* belangrijke overschotten van vroegere diensten te beschikken, zou men reeds vrij wat vroeger gehoord hebben, ongeveer hetzelfde, wat wij nu van de Ministers van Kolonien en Financien hebben vernomen.

Maar het is mijn voornemen niet om daarover nu verder uit te weiden. Met hetgeen ik heb aangevoerd, wil ik geenszins beweren, dat onze finantie toestand wanhopig is; maar waar is het toch — ik ben niet de eerste die het zegt — dat wij zijn gekomen op een *keerpunt* in onze financien; gedurende een lange reeks van jaren hoorden wij van geen leeningen meer; nu echter zullen deze onvermijdelijk zijn, zoowel voor Nederland als voor Indie. Staande op dit keerpunt, rijzen een aantal vragen voor ons op. *Hoe* zullen die leeningen gesloten worden? *Wie* zal ze sluiten? *Wie* zal met de rente en casu quo met de aflossing worden bezwaard? Is er onderscheid tusschen de gelden, die uit Nederlandsche en die welke uit Nederlandsch-Indische bronnen in de staatskas vloeijen? Wat hebben wij te denken van de Indische bijdragen, die nu voor het eerst op deze begrooting *voor memorie* worden uitgetrokken?

Ik ben zeker niet de eenige, die over al die vragen, nu wij eenmaal op het bedoelde keerpunt staan, heeft nagedacht. En ik heb thans het woord gevraagd om de resultaten van dat onderzoek aan het oordeel van den Minister en aan dat van mijne geachte medeleden te onderwerpen. Op een antwoord dring ik niet aan.

De vraag die ik zal behandelen is deze: welke is de verhouding tusschen Nederland en Nederlandsch Indie bepaaldelijk uit een *financieel* oogpunt?

Volgens art. 1 van de Grondwet bestaat het Koninkrijk

4. Vaststelling der begrooting van Nederlandsch Indie voor het dienstjaar 1878.

der Nederlanden in Europa uit de daar genoemde provincien.

Het Rijk in Europa; dus bestaat het Rijk ook *buiten Europa*.

En waaruit bestaat nu dat Rijk *buiten Europa*? Het kan uit niets anders bestaan dan uit hetgeen dezelfde Grondwet elders noemt: *de kolonien en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen*. Er is niets anders voorhanden, waaruit het zou kunnen bestaan.

Over de *kolonien* (West-Indie), die als *kolonien* een gedeelte van het Rijk uitmaken, spreek ik nu niet verder.

Maar dit staat vast — en hierop vestig ik de aandacht — dat volgens de Grondwet Nederlandsch Indie als *bezitting* van het Rijk der Nederlanden een *deel* is van dat Rijk.

Maar ook dit staat vast, dat wel is waar volgens diezelfde Grondwet voor Nederlandsch Indie en Nederland niet dezelfde wetten gelden (daarvoor verschillen de toestanden te veel). Maar dat toch Nederlandsch Indie, alweder volgens de Grondwet, onder het opperbestuur des Konings, geregeerd wordt volgens de voorschriften en regelen van den *Rijkswetgever*, nedergelegd in het regeringsreglement en andere wetten, die de wetgevende magt *verplicht* of *bevoegd* is voor Nederlandsch Indie te maken.

Is nu Nederlandsch Indie, als *bezitting* van het Rijk, een deel van het Rijk, dan volgt daaruit — en dit stel ik op den voorgrond — dat het *pligt* is, ook voor de wetgevende magt, om *niet* het eene gedeelte van het Rijk ten koste van het andere te exploiteren, maar integendeel voor de belangen van beide deelen van het Rijk gelijkelijk te zorgen.

Ook deze thesis wil ik nu niet verder uitwerken. Maar is nu Nederlandsch Indie als *bezitting* van het Rijk een deel van dat Rijk, dan volgt daaruit, uit een *financieel* oogpunt, dat de inkomsten van het eene zoowel als van het andere deel van het Rijk, zijn *inkomsten van het Rijk*, en de uitgaven, zoo wel van het eene als van het andere deel zijn *Rijksuitgaven*.

In overeenstemming hiermede worden dan ook de begrootingen van Nederlandsch Indie volgens de wet van 23 April 1864, strekkende tot uitvoering van art. 60 der Grondwet, even als de begrootingen van Nederland, vastgesteld door de *wetgevende magt*.

Volgens dezelfde wet wordt de verantwoording van het gevoerd beheer op den grondslag der Indische begrooting gedaan aan de *wetgevende magt*, die ook de saldo's van die rekeningen vaststelt.

Voor Nederland schrijft art. 122 der Grondwet precies hetzelfde voor. Maar dit gebod is tot dusver ijdel gebleven: gedurende eene reeks van jaren heeft geen enkel Minister van Financien zich het hoofd gebroken om aan dit grondwettig voorschrift te voldoen, ten minste niet voor zoover naar buiten is gebleken.

Moest de wet van 23 April 1864 nog gemaakt worden, dan zou de vraag kunnen rijzen, of het niet rationeel ware om *niet* twee afzonderlijke begrootingen te maken voor Nederland en voor Nederlandsch Indie, zoodat bijv. het hoofdstuk *Kolonien* zou omvatten twee onderdeelen, A en B, waarvan B dan zou bevatten de begrooting voor Nederlandsch Indie, maar *éene* begrooting voor het Koninkrijk der Nederlanden. Als mijn geheugen mij niet bedriegt (hetgeen wel mogelijk zou zijn, want het is ongeveer een kwart eeuw geleden), dan is dit inderdaad voorgesteld door eene autoriteit in het vak van wettelijke comptabiliteit, een man die zijn gansche leven aan de studie en aan de praktijk van dat vak heeft gewijd, den heer Fievez, die door den Minister van Kolonien in 1851 belast was met het ontwerpen van de wetten ter uitvoering van art. 60 der Grondwet. Een denkbeeld, naar mijne meening in vele opzichten aanbevelenswaardig. Maar wat daarvan zij, de bestaande wet beslist anders; en daaraan hebben wij ons te houden. Zoo lang ze bestaan, zijn de inkomsten en de uitgaven van het eene deel van het Rijk zoowel als die van het andere *Staatsinkomsten* en *Staatsuitgaven*; worden de begrootingen van *beide* deelen vastgesteld door de wetgevende magt: wordt ook het beheer van *beide*, of moest althans het beheer van *beide* worden verantwoord aan diezelfde magt, die ook de *saldo's* vaststelt, dan volgt daaruit 1°. dat ook door dezelfde magt wordt *beschikt* over

de saldo's der diensten, indien die *voordeelig* zijn, zoo als zij dit het meest geraden zal achten in het belang van het Rijk; en 2°. dat door diezelfde magt maatregelen moeten worden genomen om te voorzien in *nadeelige* saldo's.

Wordt er een *nadeelig* saldo van eene dienst vastgesteld, en zijn er nog *voordeelige* saldo's beschikbaar, dan zal de natuurlijkste weg wel zijn om de voordeelige saldo's in de eerste plaats te gebruiken tot dekking van de nadeelige. Maar wanneer geene andere middelen kunnen aangewezen worden tot dekking van die nadeelige saldo's, wat blijft er dan over? Niets anders dan het sluiten van geldleeningen.

Het is het *Rijk der Nederlanden*, meen ik, dat dan geld zal moeten leenen onverschillig of de opbrengsten van die leeningen strekken ten behoeve van het eene of van het andere deel van het Rijk.

Eene gevaarlijke theorie! zullen velen zeggen. Zoo loopt het kleine Nederland gevaar van door den Indischen kolossus geëcraseerd te worden!

Ik antwoord: al ware die theorie nog zoo gevaarlijk, het is niet anders! Wie de lusten heeft, moet ook de lasten dragen. En wat die lusten betreft, ik spreek nu niet van hetgeen vroeger is gebeurd; maar hoeveel millioenen zijn in de laatste jaren zelfs uit *geraamde* Indische overschotten tot dekking van uitgaven van het Rijk in Europa aangewend! En daarenboven zijn niet minder dan dertig millioen besteed tot amortisatie van schuld!

Maar — en dit is mijn tweede antwoord op de tegenwerping — de bedoelde theorie is inderdaad zoo gevaarlijk niet als zij schijnt. Voor Indie geldt immers ook de regel (behoudens de onvermijdelijke uitzondering van *urgentie*, waarvan helaas! herhaaldelijk een schromelijk misbruik is gemaakt), dat geene uitgaven kunnen gedaan worden, dan die door de wetgevende magt zijn toegestaan. *Bij het toestaan der uitgaven* alzoo, zoowel ten behoeve van het Rijk *buiten* als in Europa, overwege men de noodzakelijkheid of het nut, in verband met de finantieele krachten van het Rijk in zijn geheel. Wat zou het daarenboven baten als de wet het Indisch bestuur magtigde om zelf leeningen te sluiten? Die zouden dan toch door het Rijk gegarandeerd moeten worden, indien men ze op aannemelijke voorwaarden wilde aangaan.

En zou zelfs niet het Rijk der Nederlanden op voordeliger voorwaarden kunnen leenen dan Indie, zelfs met garantie van het Rijk?

Aangenomen alzoo dat *het Rijk* zal leenen, op welke begrooting zullen dan de te betalen renten en casu quo de aflossingen gebragt worden? Mij schijnt het tamelijk onverschillig toe, hoe die vraag zal beantwoord worden.

De zoogenaamde Indische bijdragen (waarover straks) zullen, zoolang het tegenwoordige stelsel bestaat, als men naar waarheid raamt, en naar het overige alles gelijk staande, precies zooveel *minder* worden, als de rente bedraagt die men op de Indische begrooting uittrekt. Dat is duidelijk.

Maar die Indische bijdragen nu eens daargelaten, welken invloed zal het uittrekken van renten op de Indische begrooting hebben op het stuk der *Indische rekeningen*, de rekeningen van de Indische dienstjaren? Antwoord: het slot dier rekeningen zal ceteris paribus, als het *voordeelig* is, precies zooveel *kleiner* zijn, en als het een *nadeelig* is, precies zooveel *groter* worden als de rente bedraagt, die op de begrooting is uitgetrokken. Welnu! over het voordeel slot beschikt de Rijkswetgever in het belang van het Rijk en in een nadeelig slot moet dezelfde wetgever voorzien.

Ik kom nu tot de quaestie der *kassen*, een geheel ander onderwerp. Indien het waar is, dat zoowel inkomsten van het eene als van het andere deel van het Rijk der Nederlanden zijn inkomsten van dat Koninkrijk, dan volgt daaruit dat *al* die inkomsten vloeien in de *kas van het Rijk*; dat er dus is één *algemeene Rijkskas*, waaruit ook alle Rijksschulden worden betaald, hetzij *in* of *buiten* Europa.

Maar gelijk het nu onmogelijk is dat men heeft twee huishoudingen en twee administraties, eene voor het Rijk *in* en eene voor het Rijk *buiten* Europa, zoo is het ook rationeel dat men hebbe *twee hoofdafdeelingen* van de eene algemeene Rijkskas.

4. Vaststelling der begrooting van Nederlandsch Indie voor het dienstjaar 1878.

De eene bestaande uit de ontvangsten voortgevloeid uit de bronnen van ontvangst van het Rijk in Europa, en staande onder beheer en ter beschikking van den *Minister van Financien*; de andere bestaande uit de ontvangsten voortgevloeid uit bronnen van het Rijk in Indie, en staande onder beheer en ter beschikking van den *Minister van Koloniën*.

De wet van 23 April 1864 heeft dit onderwerp, geloof ik, eenigzins anders geregeld, maar ten slotte komt die regeling met hetgeen ik zeide vrij wel overeen.

Volgens art. 33 worden wel alle met het koloniaal beheer van Nederlandsch Indie in verband staande ontvangsten welke in *Nederland* te doen zijn in 's Rijks schatkist gestort en alle met het koloniaal beheer van Nederlandsch Indie in verband staande betalingen, welke in *Nederland* te doen zijn, door middel van *aanwijzingen op 's Rijks schatkist* bewerkstelligd; — maar daar staat tegenover, dat in art. 26 dier wet aan den Minister van Financien de last wordt gegeven om (natuurlijk op aanvraag van den Minister van Koloniën) *credieten* te openen; credieten niet alleen voor de uitgaven van hoofdstuk I der Indische begrooting, maar zelfs (en zeer te regt) ter voorziening in de behoeften van 's lands kassen in Indie; en voorts tot nog andere betalingen sub 3°. genoemd. Maar die credieten mogen niet te boven gaan wat volgens art. 33 in 's Rijks schatkist is gestort. Daargelaten nu of deze complicatie nuttig en noodig is, zeker is het dat op die wijze het *ten slotte* de *Minister van Koloniën* is die beschikt over de gelden in 's Rijks schatkist gevloeid uit Indische bronnen.

Ten slotte een woord van de *Indische bijdragen*. Voorop stel ik deze algemeene opmerking, dat de vraag of Nederlandsch Indie bijdragen zal leveren aan de middelen tot dekking der uitgaven van het Rijk in Europa, eene *geheel andere* is dan die of de *gewone huishouding* in *Nederland* zóó kan of zal worden ingerigt, dat de Indische bijdragen *daarvoor* ontleend kunnen worden. Kan en wil men dit laatste, ik zal er mij van ganscher harte over verheugen.

Wat bepaalt de wet van 1864 omtrent de Indische bijdragen?

Ik lees in art. 4: » De bijdragen van Nederlandsch Indie aan de middelen tot dekking van 's Rijks uitgaven worden op het Iste hoofdstuk (van de Indische begrooting) uitgetrokken ».

Dit voorschrift is tweeledig:

1°. Nederlandsch Indie zal bijdragen leveren aan de middelen tot dekking van 's Rijks uitgaven (waaronder natuurlijk worden verstaan die, welke hier te lande worden gedaan), en

2°. die bijdragen zullen op het Iste hoofdstuk der Indische begrooting worden uitgetrokken.

Over dit laatste punt in de eerste plaats een woord.

Naar mijne meening is dit voorschrift minder juist.

Reeds op de lagere school leerden wij, dat geene verschillende zaken bij elkander kunnen worden opgeteld. Maar juist dit geschiedt, wanneer de Indische bijdragen op hoofdstuk I (uitgaven voor Nederlandsch Indie) worden uitgetrokken. Die Indische bijdragen zijn immers geene uitgaven, in den zin van wettelijke comptabiliteit. In *dien* zin zijn alleen uitgaven, de sommen die uit 's Rijks kas gaan tot voldoening van 's Rijks crediteuren.

Bij de Indische bijdragen is echter geene quaestie meer van voldoening aan Rijks crediteuren, terwijl er evenmin iets uit 's Rijks kas gaat. Er heeft daarbij alleen *oversorting* of liever nog *overschrijving* plaats van het eene groote onderdeel van 's Rijks algemeene kas, dat ter beschikking staat van den Minister van Koloniën, op dat hetwelk ter beschikking staat van den Minister van Financien. Ook hier geldt de *lex ita scripta*, en zij zal moeten worden nageleefd. Evenwel al is de besproken bepaling der wet minder juist, dat hier gelde het *lex ita scripta*.

En nu het eerste voorschrift van art. 4 der wet van 1864. Op welken grond steunt het voorschrift, dat Nederlandsch Indie bijdragen moet leveren tot dekking der uitgaven van het Rijk in Europa?

Steunt dit voorschrift op een redelijken grond? Of is het

niets meer dan een eigenmagtig bevel van den wetgever, dat Nederlandsch Indie aan Nederland jaarlijks een cadeau in geld zal doen?

Ik heb nagegaan wat hieromtrent voorgevallen is bij de behandeling der wet van 1864; en ik heb omtrent meergenoemde wet in het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer (*Bijblad* 1863/64, bladz. 648) het navolgende gevonden: » Het staat vast, dat op de begrooting voor het Rijk in Europa wel uitgaven voorkomen, bepaaldelijk in het belang van Indie gedaan. Vooral is dit het geval met de uitgaven voor de Marine, maar toch ook met die voor het Departement van Oorlog ».

En verder lees ik: » Maar dan is het ook niet meer dan billijk, dat Indie boven en behalve de uitgaven, in het regtstreeksch belang van die bezittingen, zijn aandeel draagt in de algemeene lasten van den Nederlandschen Staat. »

Het schijnt dat de Regering zich met die zienswijze heeft vereenigd (men zie bladz. 1148 van het genoemd *Bijblad*).

Naar mijne meening, Mijnheer de Voorzitter, zijn deze gronden voor de Indische bijdragen alleziens rationeel. Om nu van Oorlog en Marine niet verder te spreken (die thans, volgens de bestaande inrigting der begrootingen, langs een anderen weg restitutie uit Indie ontvangen), wil ik nog op andere zaken slechts *als voorbeelden* wijzen.

Werken niet de Koning als Opperbestuurder van Nederlandsch Indie, de beide Kamers der Staten-Generaal, de Raad van State, de Rekenkamer, *ook* ten nutte van het Rijk buiten Europa? De Rijksakademien, de Polytechnische school, de hogere burgerscholen, leveren die niet *ook* aan Indie meesters in de regten, doctoren in andere vakken, ingenieurs van verschillende soort, tal van andere ambtenaren en daarenboven tal van behoorlijk ontwikkelde particulieren?

Meer voorbeelden wil ik thans niet aanhalen. Ik laat ook de vraag daar, of renten en aflissingen van leeningen ten behoeve van Indie gesloten, wanneer die niet op de Indische begrootingen worden uitgetrokken, bij de Indische bijdragen in aanmerking zullen komen. Ook de winsten, die het Rijk van zijne industriële onderneming op Banka behaalt laat ik daar.

Maar ik meen voldoende in het algemeen te hebben betoogd dat de Indische bijdragen tot dekking der uitgaven van het Rijk in Europa, berusten op een alleziens rationelen grond. En is dit zoo, dan volgt daaruit, dat de Indische huishouding zóó moet worden ingerigt dat *in den regel* (buitengewone omstandigheden daargelaten) die bijdragen kunnen worden uitgekeerd.

Nu zal wellicht iemand vragen: waartoe toch zooveel getwist over die Indische bijdragen? Het komt toch immers alles teregt bij het *slot der Indische rekeningen*, die toch door de wetgevende magt worden vastgesteld, en waarover door die magt wordt beschikt indien ze voordelig zijn!

Ik weet geen ander antwoord op die vraag te geven dan dit, dat men in 1846 gemeend heeft niet zoo lang met de Indische bijdragen te kunnen of te willen wachten tot dat de saldo's der Indische rekeningen zouden zijn vastgesteld. En als ik dit zeg, dan heb ik niet het oog op dien verregaand onregelmatigen toestand, waarin wij ons nu bevinden, dat zelfs op het einde van 1877 nog niet vastgesteld is het saldo der Indische rekening over 1867. Maar zelfs bij een regelmatigen loop der comptabiliteit in Indie zouden toch altijd wel drie jaren moeten verlopen, na het openen eener dienst vóór dat het saldo van die dienst kon worden vastgesteld. Zoo lang heeft men, meen ik, in 1864 op de Indische bijdragen niet willen wachten.

Maar nu eene moeilijke vraag: het *cijfer* der bijdragen. Iedereen weet dat niet de wet van 1864, maar de praktijk sedert 1867, altijd voor dat cijfer op de Indische begrooting heeft uitgetrokken den zoogenaamden *sluitpost*. Eenige jaren geleden, toen men die bezwaren, hieraan verbonden, begon in te zien, is eene poging gedaan om, in plaats van den *sluitpost*, eene *vaste som* voor de Indische bijdragen aan te nemen. Tot mijn leedwezen is die poging mislukt. Men sprak toen van een cijfer van 10 miljoen als vaste som voor de Indische bijdragen. En ik erken, van willekeur was dit cijfer niet geheel vrij te pleiten. Eene juiste berekening is zeer moeilijk, en ik voor mij

4. Vaststelling der begrooting van Nederlandsch Indie voor het dienstjaar 1878.

zou mij evenzeer hebben neergelegd bij een cijfer van 9 of van 11 miljoen.

Maar merkwaardig is het toch, dat men voortdurend, ofschoon men geene vaste som voor de Indische bijdragen wilde aannemen, het toch zóó heeft weten in te rigten, dat er altijd een sluitpost van 10 miljoen, iets meer of iets minder, te voorschijn kwam. Hoe kwam men daartoe? Dood eenvoudig! Men rigtte de ramingen van inkomsten en uitgaven er naar in. En hierin ligt een veel grooter en verderfelijker willekeur, dan in het aannemen van eene vaste bijdrage. Een paar voorbeelden om te bewijzen wat ik zeide, maar voorbeelden die sprekend zijn. Eenige jaren geleden raamde de Minister (en hij sprak het niet tegen toen ik er hier op wees) de koffijprijzen zeer laag, opdat de sluitpost toch *niet te hoog* zou worden. De vorige Minister raamde de kosten voor den oorlog op Atjeh op 1½ miljoen, opdat de sluitpost *niet te laag* zou worden. De sluitpost is *het bederf* van de juistheid der ramingen op de begrooting van Nederlandsch Indie.

De tegenwoordige Minister heeft den moed gehad de Indische bijdrage *voor memorie* uit te trekken. Ik juich dat streven naar waarheid van ganscher harte toe. De bijdragen, die op een rationelen grondslag steunen, worden daardoor immers niet prijs gegeven. De sluitposten toch, die wij tot nu toe op de Indische begrootingen vonden, waren geene *minima*, die moesten worden uitgegeven, maar *maxima*!

Dit toch staat vast, dat, op welken *grond*, en in welken *vorm*, en tot welk *bedrag* men de Indische bijdragen ook moge becijferen, het altijd aan de krachten van dat onderdeel der algemeene rijkskas, waarover de Minister van Kolonien beschikt, zal afhangen, of de bijdrage *geheel*, of *in het geheel niet*, of *voor een gedeelte* zal kunnen worden uitgekeerd. Daarover behoeven wij niet meer te twisten. De ondervinding heeft het geleerd, en bij herhaling.

Ik moet erkennen dat het uittrekken van de Indische bijdragen *voor memorie* mij zoo zeer toelicht, dat ik dit niet alleen voor 1878, maar ook voor het vervolg zou wenschen; immers zoolang de wet van 1864 onveranderd bestaat; want daardoor zal een groot element verdwenen zijn voor de verkeerde ramingen op de Indische begrooting.

Mogt men besluiten het stelsel om dien nieuwen post voor memorie uit te trekken ook voor het vervolg te bestendigen, dan zou ik evenwel bij de woorden: »Bijdrage van Indie" enz., wenschen te voegen: »tot een maximum van bijv. 10 miljoen," memorie.

Ik zou het in het belang van Indie achten als er een *maximum* gesteld werd, zoo als er ook bij het stelsel van den sluitpost een maximum werd gesteld.

Ten slotte nog dit. Nu de spoorwegen uit deze begrooting zijn verdwenen, heb ik geen overwegend bezwaar daartegen. Wanneer ik dit zeg, dan zoeken men daarin evenwel geenszins eene afkeuring van de spoorwegplannen. Over die plannen verlang ik mijn oordeel *geheel vrij* te houden.

Maar bij eene *begrooting*, hetzij voor Nederland hetzij voor Nederlandsch Indie, tot zulke groote werken te besluiten, welke die begrootingen voor eene reeks van jaren met miljoenen jaarlijks bezwaren, dat doe ik nooit weer.

De heer **du Marchie van Voorthuysen**: Mijnheer de Voorzitter! Weinig had ik gedacht nu reeds als spreker te moeten optreden. Indien echter niemand over deze begrooting het woord verlangt te voeren, zij mij eene enkele opmerking geoorloofd naar aanleiding van het Verslag en in verband met het zoo even gesprokene. Er is, wanneer wij de gewisselde stukken inzien, eene opvallende harmonie tusschen de Regering en de Eerste Kamer der Staten-Generaal, zoo als wij die niet altijd hebben gekend. In 't Voorloopig Verslag wordt, na den Minister hulde te hebben gebracht voor zijne »duidelijke en openhartige mededeelingen", hem toegevoegd dat die mededeelingen niet bemoeiigend zijn en niet nalaten omtrent den finantielen toestand »bezorgdheid te wekken." De Regering wordt aangespoord tot bezadigdheid, en waar melding gemaakt wordt van versterking van de middelen in Indie, wijst de Kamer

de Regering er op dat het draagvermogen ook van de Indische bevolking zoude kunnen overschreden worden, nu de belastingen door haar op te brengen reeds een derde hooger dan in Britsch Indie geacht moeten worden. Sprekende eindelijk over den Memoriepost, in plaats van het batige saldo, wordt de wensch geuit dat die nog eens in eene late moge worden veranderd.

De Minister hierop antwoordende, wenscht »de overtuiging te kunnen schenken" dat de »gewenschte bezadigdheid wordt in acht genomen"; dat hij »evenmin als zijn voorganger zal nalaten tot een spaarzaam beheer in Indie aan te sporen; dat bij de overweging der middelen het geheel der lasten die op de Indische bevolking drukken met de meeste zorg in 't oog gehouden moet worden." En wat den memoriepost betreft, zegt de Minister dat al bestaat er »voorschands daarop nog geen uitzigt", het ook hem »hoogst aangenaam" zoude zijn, indien de omstandigheden toelieten den post, thans voor memorie uitgetrokken, te herstellen.

Het is dus in alle opzichten *harmonie*. Maar vrolijk is de harmonie niet. Het zijn alle sombere accoorden. Het is als ware het een treurmuziek bij de begrafenis van het batig slot.

Ik heb mij echter afgevraagd of er reden was voor dezen somberen toon — als ik het zoo noemen mag — die in het Verslag en in het Antwoord is waar te nemen. En ik antwoord neen, wanneer hij alleen wordt veroorzaakt door het verdwijnen van het batige slot.

Vroeger heb ik wel eens als mijne meening te kennen gegeven dat Nederland nog krachtig genoeg was om zijne eigene lasten te dragen. Wanneer wij zien hoe gunstig onze omstandigheden in sommige opzichten zijn veranderd nadat ik die meening uitsprak, dan geloof ik ook nu nog niet dat wij zooveel meer reden tot ongerustheid hebben, dan toen ik vroeger mij in dien geest uitliet.

Ik behoeft er slechts op te wijzen hoe nu reeds een vierde gedeelte van onze schuld is afgelost. En wat het overblijvende drie vierde gedeelte betreft, het is toch duidelijk, dat ons dit niet sterker drukken kan dan het vroeger zoude hebben gedaan. Integendeel, immers onze schuld is in geld uitgedrukt en de waarde van het geld is verminderd in verhouding tot de voortbrengselen welke ons land oplevert.

Hierbij komt nog, dat aan de andere zijde ons Staatsdomein grooter is geworden; omtrent 1000 K. M. spoorweg zijn aangelegd, die voor de toekomst ongetwijfeld hunne voordeelen zullen opleveren.

Let men op dit een en ander, dan meen ik dat het niet meer voorkomen van een aanzienlijken post, als bijdrage tot dekking van onze uitgaven, op de Indische begrooting voor ons alleen geen reden behoeft te zijn om ons zoo bezwaard te gevoelen.

Ik heb mij echter — en ik zeg dit vooral ook in verband met de rede van den geachten vorigen spreker — ook nog eene andere vraag gesteld, of er namelijk eenige reden tot bezorgdheid is, wanneer wij letten op onze aansprakelijkheid voor zulke hoge uitgaven als de Indische begrooting.

Zoo als ook door den vorigen geachten afgevaardigde gezegd is, zijn wij aansprakelijk of verantwoordelijk voor de uitgaven, die in Indie geschieden.

Het komt mij voor, dat die vraag van niet minder gewigt is dan die omtrent het behouden van eene bepaalde geldsom in plaats van eene post voor memorie.

Onze begrootingen voor Indie — wij moeten het erkennen — zijn in den laatsten tijd zeer aanzienlijk gestegen. Hiervan maak ik echter geen grief aan de Regering; ik heb daaraan, dit erken ik evenzeer, misschien even veel schuld als zij. Met dezen Minister, in welke betrekking ik hem ook ontmoette, Minister van Financien, Minister van Kolonien of volksvertegenwoordiger, was ik het omtrent een punt altijd eens, te weten: dat zoo veel mogelijk in het noodige van de Indische bevolking moest worden voorzien. Meermalen hebben wij van gevoelen verschild, wanneer de vraag was, welke de gevolgen zouden zijn van voorgestelde hervormingswetten met het oog op de welvaart van de bevolking.

Maar wanneer er van ons geldelijke opofferingen ge-

8ste ZITTING. — 11 DECEMBER.

4. Vaststelling der begrooting van Nederlandsch Indie voor het dienstjaar 1878.

vraagd werden in het belang der Indische bevolking, dan waren wij altijd eensgezind.

Nu is er — en dat is voornamelijk ook de reden dat ik mij in deze beraadslaging meng — in het Voorloopig Verslag van deze Kamer eene uitdrukking gebezigd, die door mij niet geheel met stilzwijgen mag voorbijgegaan worden.

In dit Verslag leest men namelijk: »Versterking der middelen in Indie werd daarbij door sommigen besproken, maar tevens de opmerking gemaakt, dat, zoo men de inlandsche bevolking daartoe nog meer zou willen doen medewerken, hare draagkracht alligt zou worden overschreden; de belasting der inlandsche bevolking van Neerlandsch Indie, zoo meende men te weten, is reeds een derde hooger dan in Britsch Indie.»

Eene derde hooger dan in Britsch Indie. Ik geloof niet dat die uitdrukking overdreven is. Welke gegevens tot die berekening hebben geleid, kan men op dit oogenblik niet zoo terstond geheel nagaan; maar voor overdreven houd ik ze niet. Wanneer ik naga dat er in Britsch Indie — de zoogenaamde *native states* buiten rekening latende — eene bevolking staat van 190 miljoen, tegenover een budget van ruim 600 miljoen, en ik in aanmerking neem dat men in Nederlandsch Indie met eene bevolking van 18 miljoen — ik neem alleen Java en reken er de buitenbezittingen niet bij, evenmin als bij Britsch Indie de *native states* — eene begrooting van ruim 100 miljoen heeft, dan schijnt het dat die uitdrukking niet overdreven, maar eer *te zacht* dan *te sterk* is. Ik zeide, van ons Indie sprekende, eene begrooting van ruim 100 miljoen, en men zal mij misschien tegenwerpen dat de onze nu 140 miljoen bedraagt; ik deed dit echter met voordacht, omdat men om dergelijke vergelijkingen te kunnen maken, van onze begrooting voor Indie moet aftrekken hetgeen voor de cultuur wordt uitgegeven en natuurlijk op de begrooting van Engelsch Indie niet voorkomt.

Maar ik wil mij liever thans in eene dergelijke vergelijking niet verder verdiepen. De toestanden van Nederlandsch Indie en Britsch Indie verschillen veel, en niet gaarne vergelijk ik ongelijksoortige zaken met elkander. Wanneer ik toch, om naauwkeurig te zijn, omtrent deze zaak in berekeningen zou willen treden en de verschillende toestanden uiteen zetten, zou ik inderdaad misbruik moeten maken van de aandacht die de Kamer mij thans, gelijk ik tot mijn genoegen mag bespeuren, zoo welwillend schenkt.

Eene andere vraag is echter deze: aangenomen eens dat Nederlandsch Indie, wanneer wij alle omstandigheden in aanmerking nemen, niet hooger belast is dan Engelsch Indie; aangenomen dat derhalve in die beide landen de toestanden, als wij letten op hetgeen zij opbrengen, dezelfde zijn — hetgeen in het Verslag zelfs ontkend wordt, hoe is dan onze verhouding tot de Indische begrooting, met het oog op hetgeen, waarvoor wij verbonden zijn, indien wij ons vergelijken met andere koloniale Mogendheden? Met geen land kunnen wij ons dan beter vergelijken dan met Groot-Britannie en Ierland, dat ik kortheidshalve met den meer gewonen naam van Engeland noem.

Engeland is ook eene koloniale Mogendheid, en het toeval wil dat juist de finantieel toestand van dat land en van Nederland bijna dezelfde is. De laatste Engelsche begrooting die mij voor den geest staat, die van 76—77, is, in Hollandsch geld uitgedrukt, omstreeks 930 miljoen. Deelt men dit door het cijfer van de bevolking, ruim 33 miljoen, dan krijgt men f 28 hoofdelijk opgebracht. Onze begrooting is 121 miljoen. Trekt men daarvan af 8 miljoen die door het personeel aan de gemeenten worden uitgekeerd, hetgeen in Engeland niet het geval is, 10 miljoen voor spoorwegen, die daar ook niet voor rekening van het Rijk worden aangelegd, en 3 miljoen voor vestingbouw, die daar nu evenmin buitengewoon worden uitgegeven, dan blijft er omstreeks 100 miljoen over. Neem ik nu uit het ontwerpstabel als het cijfer onzer bevolking 3 900 000 aan, dan vind ik omstreeks f 26 hoofdelijk, dus bijna evenveel als in Engeland. Eene vergelijking met Engeland ligt uit dien hoofde als voor de hand.

En hoe is het nu met Indie? Hier vinden wij een veel aanmerkelijker verschil. Uit de begrooting van Engelsch Indie

wil ik, tot betere waardering van de zaak, aan de Kamer eenige cijfers mededeelen, zoo als ik die tot ronde sommen heb verzameld en gerangschikt om hier tot eene gemakkelijke vergelijking te kunnen dienen, indien althans mijne medeleden er prijs op stellen die te vernemen. De uitgaven voor Engelsch Indie zijn in ponden sterling, in ronde cijfers genomen:

Rente van schuld	6	miljoen L. St.
Invordering van landrente	2½	» »
Aankoop van zout en opium	2½	» »
Post- en telegraaphdienst	1½	» »
Regering	2	» »
Vestingwerken	2½	» »
Weldadigheid, bijv. hulp bij hongersnood en subsidien waartoe door tractaten verbonden	3	» »
Bestuur van de provincien	5	» »
Oorlog	15½	» »
Openbare werken	2½	» »
buitengewoon	4	» »
Garantie van spoorwegen	2	» »
Verschillende	3	» »

te zamen dus 52 miljoen L. St.

Daar staan tegenover inkomsten, waaronder er zijn die ook wellicht de aandacht zullen trekken:

Landrente	21	miljoen L. St.
Accijzen op sterke dranken	2	» »
Inkomende regten	3	» »
Verkoop van zout en opium	13½	» »
Zegel	2½	» »
Post en telegraaph	1	» »
Openbare werken	1	» »
Verschillende	4	» »

te zamen dus 48 miljoen L. St.

inkomsten, tegenover 52 miljoen uitgaven. Het tekort van 4 miljoen werd veroorzaakt door den aanleg van buitengewone openbare werken, zoo als men ziet, waarvoor eene leening moest worden aangegaan.

Dit zijn de cijfers ontleend aan de begrooting van 1873 en 1874, de laatste, welke ik hier in bijzonderheden de gelegenheid vond te raadplegen. De begrooting van 1876—1877 is, in eindcijfer, 2 miljoen hooger; ik zal mij houden aan laatstgenoemde begrooting, opdat de vergelijking met de onze niet nog meer in het nadeel zij.

Wanneer ik nu dat cijfer van 54 miljoen vermenigvuldigd met 12, om het tot guldens te herleiden, wordt het 678 miljoen; dit gedeeld door het bevolkingscijfer van Groot-Britannie en Ierland, verkrijgt men nog geen f 20, waarvoor hoofdelijk het Engelsche volk ten opzichte van zijne kolonien aansprakelijk is. De begrooting van Nederlandsch Indie is, na aftrek van de uitgaven voor cultures en dergelijken, ruim 100 miljoen guldens. Deelt men dit cijfer door dat der bevolking voor ons land, dan vindt men eene som van omstreeks f 26 hoofdelijk. Ons volk is dus voor ½ meer hoofdelijk aansprakelijk dan dat in Engeland, dat, al is het ook met Ierland verenigd, veelal wegens zijn rijkdom wordt aangehaald.

Misschien heeft dat een derde den geachten zamensteller van het Verslag wel voor den geest gespeeld, naar aanleiding van mededeelingen bij de behandeling van de begrooting in de afdeelingen.

Ik hoop dat de mededeeling van deze cijfers ook nog eenig nut mag hebben, na de belangrijke rede van den geachten afgevaardigde die zoo even het woord voerde.

Nu echter geene cijfers meer. Te lang reeds hebben zij de vergadering wellicht reeds bezig gehouden. Alleen nog slechts eene opmerking omtrent de verschillende bronnen waaruit de inkomsten van ons Indie en die van Engelsch Indie voortvloeijen. Onze inkomsten worden grootendeels verkregen door de koffij. Dit is, wij erkennen het, een voortbrengsel, waaraan wij veel te danken hebben; maar het is een handelswaar, wier prijzen aan rijzen en dalen onderhevig zijn. Eene volstrekte levensbehoefte is het ook

2. Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1878. (Beraadslaging over hoofdstuk V.)

niet. Daarbij komt dat, wanneer de koffij hoog in prijs stijgt, zij de gelegenheid opent, dat er minder goede gronden met voordeel daarmede bebouwd kunnen worden. De ruimere voortbrenging, die dan hiervan het gevolg is, moet weder terugwerken op de prijzen, die dalen tot dat het onvoldoende van het aanbod in geld den aanbouw op mindere gronden doet opgeven.

In Engelsch Indie is dit anders. Daar wordt, zoo als u reeds uit de begrooting is gebleken, $\frac{2}{3}$ van de uitgaven bestreden door de landrente: dus door een zeer vast inkomen. Men weet dat in Engelsch Indie de Staat een mede-eigendom van den grond heeft, en dat het aandeel, hem uitgekeerd, doorgaans berekend wordt op de helft van de netto opbrengst. Deze werd echter voor een langen termijn, dikwijls voor eene reeks, bijv. van 20 of 30 jaar, geregeld. Op sommige plaatsen, onder anderen in Bombay, zoo ik mij wel herinner, is de grond intusschen zooveel verbeterd, dat hetgeen vroeger de helft was, nu slechts $\frac{1}{4}$ en op sommige plaatsen zelfs niet meer dan $\frac{1}{8}$ geworden is van hetgeen de grond werkelijk opbrengt, althans indien de door mij daaromtrent verkregen inlichtingen juist zijn. Wanneer die lange termijnen dus na eenige jaren zullen zijn afgelopen, bestaat het uitzicht, dat de Staat op zijne beurt zal gaan deelen in de winsten, die de vermeederde welvaart van de bevolking de gebruikers van de gronden doet inoogsten.

Nemen wij dit in aanmerking, zien wij dat de som, waarvoor ons volk hoofdelijk voor de Indische begrooting aansprakelijk is, belangrijk hooger is dan die waarvoor het Engelsche is gebonden, en dat onze inkomsten aan meer wisselvalligheid zijn blootgesteld, dan is de bezorgdheid, door sommigen te kennen gegeven, welligt niet zoo geheel ongegrond.

Wel houd ik het er voor dat wij zonder groot bezwaar ook dezen toestand zullen doorworstelen, maar ik mag niet ontkennen dat er toch reden is om tot gematigdheid aan te sporen.

Moeten wij dan in onze uitgaven voor Indie bekrompen zijn? Neen, maar wij moeten er vooral op letten hoe de uitgaven worden besteed. Waar wij tot matiging van de uitgaven worden gedwongen, komt het er vooral op aan eene goede keus in deze te doen. En in de eerste plaats moeten wij ons dan afvragen: welke strekken in 't belang van de Indische bevolking? Waarbij wij niet moeten vergeten dat zij bestaat uit hen, door wier arbeid het ons mogelijk is geweest $\frac{1}{4}$ onzer schuld te delgen en het grootste gedeelte onzer spoorwegen aan te leggen. Deze meer ernstige overweging van den toestand der Indische finantien leidt echter ook nog tot deze vraag: Zou het niet billijk zijn ook, dat de Europeesche bevolking in Indie geroepen werd iets meer bij te dragen voor datgene wat vooral ook voor haar belang wordt uitgegeven. Een nauwkeurig onderzoek van hetgeen in deze met billijkheid van haar zoude kunnen worden gevorderd, durf ik met vertrouwen den Minister aanbevelen. Zou die Europeesche bevolking misschien ook niet wel genegen zijn mede te werken tot verligting van den Javaan; voor wien zij zich zoo dikwijls in de bres heeft gesteld, waar men beweerde dat de Nederlandsche schatkist te veel aanspraak maakte op de vruchten, die Indie opleverde?

De heer van Rosse, Minister van Kolonien: Ik dank de Kamer voor de welwillendheid waarmede zij mijne begrooting in het Voorloopig Verslag heeft begroet, en voor de bereidvaardigheid thans betoond, om mijne taak gemakkelijk te maken.

Ik zal niet veel antwoorden op de beide gehouden redevoeringen. Ik zal mij bepalen tot eene enkele verklaring. Bestijning behoeft ik gelukkig niet te voeren.

Met de beschouwingen van den heer Duymaer van Twist stem ik omtrent bijna alle punten overeen. Ik zou misschien niet zoo ver willen gaan als de geachte spreker in de volstreckte vereenzelviging, van Nederlandsch Indie en Nederland, omdat het mij voorkomt dat dan de vraag zou mogen gesteld worden, of, indien Indie zoo geheel zou moeten beschouwd worden als een deel van den Staat, het ook

niet billijk zou zijn dat het deel had aan de zamenstelling der Vertegenwoordiging, en met het oog op de zooveel grootere bevolking van Nederlandsch Indie, zouden welligt eenige bezwaren te maken zijn tegen die uitbreiding van de gelijkstelling.

In de beschouwingen echter van den geachten afgevaardigde omtrent de finantieele eenheid deel ik ten volle.

Voor al ben ik met hem eens, dat, nu het oogenblik gekomen is, waarop eene leening zal moeten worden gesloten, deze niet moet worden aangegaan ten laste van Indie, maar door het Rijk. De vraag — ook hieromtrent denk ik als de heer van Twist — op welke begrooting de daarvoor gevorderde renten zullen moeten worden uitgetrokken, kan later in behandeling komen; zij maakt op dit oogenblik nog een punt van overweging uit.

Wat de bijdrage betreft, kan ik het volgende zeggen. Ik heb in 1871 medegewerkt tot de poging om eene vaste bijdrage, in plaats van een sluitpost, op de begrooting te doen brengen.

Ik meen, dat de tijd gekomen is om nogmaals die poging te doen; of het een bepaald voorstel van wet zal kunnen wezen durf ik echter niet te zeggen, hoewel het denkbeeld ook in mijne oogen zooveel aanbevelenswaardigs bezit, dat ik wel nogmaals een voorstel ter sprake zou willen brengen; dan zal het denkbeeld door den geachten afgevaardigde geopperd om den post op de begrooting te brengen tot een zeker maximum, wel in aanmerking kunnen komen.

De geachte afgevaardigde heeft gelijk, wanneer hij zegt, dat dit de weg zal zijn om eene juiste raming van inkomsten en uitgaven op de begrooting te brengen, welke ramingen tot op dit oogenblik — dit geef ik den geachten afgevaardigde volkomen toe — niet altijd even juist waren.

De geachte afgevaardigde uit Utrecht heeft ons bezig gehouden met zeer belangrijke beschouwingen en vergelijkingen omtrent de belastingen, zoo als zij in Nederlandsch Indie en in Britsch Indie geheven worden. Ook daaromtrent verlangde de geachte afgevaardigde geen antwoord van mij.

Ik ben het met dien geachten afgevaardigde geheel eens, dat de Javanen, die in Nederlandsch Indie wonen, rijkelijk hun aandeel in de algemeene lasten dragen, en ik geloof dat men daarop bij eene verdere regeling van de finantieele aangelegenheden zal te letten hebben.

De geachte afgevaardigde drukt ook den wensch uit, dat ook de Europeesche bevolking in Nederlandsch Indie een aandeel in de lasten zal te dragen hebben.

Het is mijn voornemen om bij de behandeling van het voorstel dienaangaande, dat ik voorloopig uit de begrooting geligt heb, doch later bij eene supplettoire begrooting denk in te dienen, dit onderwerp ter sprake te brengen. Ik geloof dat de geachte afgevaardigde volkomen gelijk heeft, en volgens mijne meening kunnen, althans sommige klassen der Europeesche bevolking in Indie, iets meer dragen, maar de uitdrukking moet juist opgevat worden. De geachte afgevaardigde zal in een onlangs uitgekomen Indisch dagblad de gelegenheid vinden om zich te overtuigen, dat de Europeesche bevolking in Indie niet geheel verschoond wordt, ja in sommige opzichten reeds zeer aanzienlijke lasten heeft te dragen. Maar ik geloof niet dat die lasten geëvenredigd zijn aan de lasten, die door de ingezetenen hier te lande gedragen worden. Dit echter is zeker, dat de inlandsche bevolking in Indie zwaarder belast is dan de Europeesche. Bij de verdere beschouwingen der zaak zal dan ook op dit punt gelet worden.

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

a. Het WETSONTWERP TOT VASTSTELLING VAN HOOFDSTUK I (UITGAVEN IN NEDERLAND).

b. Het WETSONTWERP TOT VASTSTELLING VAN HOOFDSTUK II DER BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH INDIE (UITGAVEN IN NEDERLANDSCH INDIE) VOOR 1878.

86. Bekracht. van credieten door den Gouverneur-Generaal geopend boven de Indische begrootingen van 1875—1877.

c. Het wetsontwerp tot vaststelling der middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch Indie voor 1878 (Hoofdstuk I. Middelen in Nederland).

d. Het wetsontwerp tot vaststelling van hoofdstuk II der begrooting van Nederlandsch Indie voor 1878 (Middelen in Nederlandsch Indie).

Deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging met algemeene stemmen aangenomen.

II. Het wetsontwerp tot kwijtschelding van eene den lande aankomende vordering.

III. Het wetsontwerp tot kwijtschelding van eenige den lande aankomende vorderingen.

IV. Het wetsontwerp tot verhooging van hoofdstuk IX der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1876.

V. Het wetsontwerp tot wijziging en verhooging der koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1876.

Deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging met algemeene stemmen aangenomen.

VI. De wetsontwerpen tot bekrachtiging van credieten door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie geopend boven de begrootingen van Nederlandsch Indie voor de dienstjaren 1875, 1876 en 1877.

a. Het wetsontwerp tot bekrachtiging van credieten door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie geopend boven de begrooting van Nederlandsch Indie voor het dienstjaar 1875.

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **van Bosse**, *Minister van Kolonien*: Mijnheer de Voorzitter! In het Eindverslag zijn eenige bedenkingen geopperd ook ten aanzien van dit wetsontwerp. Ik zal de juistheid dier bedenkingen niet in alle opzichten tegenspreken. Ik erken dat men van de bevoegdheid, aan den Gouverneur-Generaal toegekend, om door crediet-openingen de begrooting te verhoogen, somtijds een te ruim gebruik heeft gemaakt. Dit bezwaar heeft ook reeds toen ik den eersten keer aan het hoofd van dit Departement stond, mijne aandacht getrokken. Ik heb er toen met nadruk de opmerkzaamheid der Indische autoriteiten op gevestigd en te verstaan gegeven, dat die crediet-openingen volstrekt niet het gevolg kunnen hebben, dat hij door wiens schuld of nalatigheid de begrooting was overschreden, van alle aansprakelijkheid werd ontheven. Deze wenken zijn niet zonder gevolg gebleven. De crediet-openingen, behalve die voor den oorlog met Atjeh, die nog in 1871 beliepen f 4758000, zijn van lieverlede verminderd en waren in 1875 slechts f 1561000. Men gaat dus te ver, als men beweert, dat er in dit opzicht volstrekt geen beterschap is op te merken.

Voorts moet ik doen opmerken, dat, zoo al crediet-openingen niet zijn goed te keuren voor uitgaven, waarvoor men vooraf de inwilliging der wetgevende magt had kunnen vragen, de crediet-openingen toch meestal geschieden om dezelfde reden, als waarvoor hier begrotingswijzigingen worden gemaakt. Wanneer in den loop van een dienstjaar een post niet toereikend bleek te zijn — en dit kan in Indie, waar de begrooting een jaar te voren wordt vastgesteld, zoo ligt gebeuren — dan heeft men gemeend in den geest der comptabiliteitswet te handelen, als door den Gouverneur-Generaal credieten werden geopend.

Een andere weg zou zeker beter zijn, maar genoeg dat die crediet-openingen meestal geschieden voor hetzelfde, als waarvoor hier begrotingswijzigingen worden vastgesteld. Deze zijn nog al menigvuldig, want in hetzelfde dienstjaar, waarin de Indische begrooting met crediet-openingen, ten bedrage van f 1561000, werd aangevuld, werd de Nederlandsche Staatsbegrooting gewijzigd en verhoogd met een totaal-bedrag van ruim f 1100000.

Er is dus, gelijk ik reeds zeide, wel vooruitgang, maar toch zijn wij nog niet geheel op den goeden weg geraakt, en ik zal niet nalaten, de Indische autoriteiten nogmaals te herinneren aan de wenken, die ik in 1871 heb gegeven.

De heer **van Rhemen van Rhemenshuizen**: De redenen die tot verschooning strekken van de crediet-openingen, welke hier herhaaldelijk nog al krachtig zijn afgekeurd, zijn door den Minister met nadruk bepleit. Ik neem die redenen aan. Ik wensch echter eene vraag te herhalen, die in het Verslag voorkomt. Indien in deze of in de andere Kamer eens de goedkeuring van die crediet-openingen werd geweigerd — hetgeen wegens het ongunstig oordeel, dat daarover geveld is, wel eens het geval zou kunnen worden — welken weg zou dan de Gouverneur-Generaal of de Minister inslaan?

De heer **van Bosse**, *Minister van Kolonien*: De vraag, door den geachten afgevaardigde uit Gelderland gedaan, is niet zoo gemakkelijk te beantwoorden.

Door overschrijding van eene begrootingswet wordt de wet geschonden. Er zou dus eene reden zijn tot vervolging met den aankieve van dien, van dengene door wiens schuld de begrootingswet overschreden was. Het zou echter niet gemakkelijk zijn daarvoor het bewijs te vinden. De begrooting kon bijvoorbeeld — de geachte spreker zal mij dit toegeven — overschreden worden door een resident op Celebes of op Sumatra, zonder dat de centrale autoriteiten te Batavia daarvan iets weten. Zoodanige overschrijding van de begrooting kan zelfs op drie, vier of vijf plaatsen te gelijk gebeuren. Het is dus lang geen gemakkelijke zaak te beslissen wie de schuld heeft.

Nu ik toch aan het woord ben, wensch ik meteen eene vraag te beantwoorden in het Verslag gedaan, en die ik tot nog toe verzuimd heb te beantwoorden. Er waren, zegt het Verslag, namelijk, geen middelen tot dekking aangewezen, en men meende dat dit op het laatste oogenblik nog had kunnen geschieden.

Ik moet dit toegeven, omdat werkelijk de middelen tot dekking aanwezig waren uit de overschotten op de diensten 1874 en 1875. Het tekort dat door deze wet op de dienst van 1876 zal ontstaan, zal daaruit ook gedekt kunnen worden.

Bij mijne onbekendheid met het juiste bedrag van het tekort, heb ik echter gemeend mij te moeten onthouden van het voordragen van de middelen tot dekking er van; maar daar de Kamer er zeker van kan zijn dat de middelen tot dekking zijn aangewezen voor de dienst 1876, geloof ik dat dit bezwaar nu ter zijde gesteld zou kunnen worden.

Wat de dienst 1877 betreft, durf ik mij vleijen met de hoop dat dit jaar, althans wat de Indische uitgaven betreft, geen tekort zal opleveren, ofschoon het onzeker blijft, of eenige bijdrage aan de schatkist zal kunnen worden uitgekeerd.

Op de Indische dienst zal echter geen tekort zijn.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het wetsontwerp tot bekrachtiging van credieten door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie geopend boven de begrooting van Nederlandsch Indie voor 1875 wordt met algemeene stemmen aangenomen.

b. en c. De wetsontwerpen tot bekrachtiging van credieten door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie geopend boven de begrooting van Nederlandsch Indie voor de dienstjaren 1876 en 1877.

VII. Het WETSONTWERP TOT WIJZIGING DER BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH INDIE VOOR 1876. (HOOFDSTUK I. UITGAVEN IN NEDERLAND)

Deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging met algemeene stemmen aangenomen.

De **Voorzitter** geeft vervolgens het woord aan den heer **Pické**, die het gevraagd heeft.

De heer **Pické**: Mijnheer de Voorzitter! Niet zonder schroom heb ik het woord gevraagd. Niet zonder grooten schroom, omdat ik zal spreken over eene regeling der werkzaamheden in strijd met uw voorstel; met schroom, omdat ik het voorstel wensch te doen, om op een gisteren genomen besluit terug te komen.

Tot mijn leedwezen kon ik gisteren niet in de Vergadering tegenwoordig zijn, en zeer tot mijne bevreemding, men vergeve mij het woord, vernam ik in de avondbladen dat de Kamer op den eenmaal aangenomen regel van werkzaamheden was teruggekomen. Ik meende toch, dat de vorige week was besloten om, in navolging van andere jaren, eerst met het onderzoek der Staatsbegrooting aan te vangen, zoodra *alle* hoofdstukken door de Tweede Kamer waren ingezonden. Het gisteren genomen besluit tot onderzoek heeft mij te meer verwonderd, omdat het vermoeden gegrond schijnt, dat de geheele begrooting niet vóór het einde dezer week door de Tweede Kamer zal zijn aangenomen. Wij zullen dus niet geregeld kunnen doorwerken, vooral niet, omdat onder anderen het nader Verslag en de Memorie van Beantwoording van hoofdstuk VIII, voor zoo ver mij bekend is, nog niet zijn uitgekomen. Ik heb daarom de eer voor te stellen, dat wij Maandag aanstaande de begrotingen zullen onderzoeken op een nader door u te bepalen uur. Ook dan kunnen wij ons doel bereiken, om vóór Januarij met de begrooting gereed te zijn. De volgende week toch kunnen wij haar onderzoeken en na Kerstmis in de Kamer behandelen.

Ik herhaal wat ik in den aanvang zeide: met schroom doe ik dit voorstel. Maar ik doe het, omdat ik eene gevestigde overtuiging heb omtrent de roeping van een lid dezer Vergadering. Wij zijn — naar mijne bescheidene meening — niet geroepen om in de bijzonderheden eener begrooting te treden, maar wel om die als een *geheel* te beoordeelen en de groote maatregelen die erin voorgesteld worden, te steunen. Ik zou daarom meenen niet te beantwoorden aan het vertrouwen van hen die mij hierheen afgevaardigd hebben, indien ik mijn oordeel over de landsbegrotingen uitbragt zonder *volkomen* te zijn ingelicht.

De heer **van Rhemen van Rhemenshuizen**: Het verwondert mij zeer dat de geachte afgevaardigde uit Zeeland wenschte terug te komen op een besluit dat de Kamer gisteren unaniem heeft genomen.

De gevolgen der aanneming van het voorstel van den geachten afgevaardigde zijn, dat, wanneer wij eerst Maandag aanstaande het werk hervatten, wij de geheele volgende week hier zullen moeten zijn, met Kerstmis weggaan, en na Kerstmis terug moeten komen om de begrooting te bediscuteren.

De vraag is dus of de meerderheid verlangt in deze maand drie malen van hare woonplaats naar hier heen en weder te reizen, dan wel enkele dagen in 's Gravenhage te blijven, waarop misschien geen bepaald werk zal zijn.

De Kamer heeft het beginsel vroeger aangenomen, waarmee ik mij echter nooit heb kunnen vereenigen, om de hoofdstukken der begrooting niet te behandelen voor dat de geheele serie van wetsontwerpen daartoe behoorende hier was ingekomen.

Zelfs, wanneer ik nu dat beginsel aanneem, geloof ik toch, dat, daar de begrotingswetten ook in de andere Kamer

eenigzins het karakter dragen van credieten — de zeldzame vlugheid der discussien bewijst dit — er reden te over is om dat in dit exceptionele jaar ook in deze Kamer te doen.

Willen de heeren naar hunne woonplaatsen vertrekken, de Voorzitter kan hen niet tegenhouden, maar ik geloof, dat het raadzaam is om door te gaan, dan is in de volgende week ons werk afgeloopen.

Het eenige bezwaar is, dat, zoo als ik zeide, welligt een of twee dagen voorbij zullen gaan, waarop wij geen bepaald werk hebben.

Ik blijf dus het besluit ondersteunen, dat gisteren met algemeene stemmen is genomen.

De heer **Pické**: De geachte spreker die mij voorafging heeft gezegd, dat de geheele quaestie zich daarin oploste of de meerderheid der leden twee- of driemaal de reis naar hunne woonplaats en terug wenschte te doen of niet.

Indien dat de eenige quaestie was, dan zou ik het woord niet hebben gevraagd om eene wijziging voor te stellen in een besluit gisteren door de Kamer genomen.

Ik zelf woon vrij ver van de residentie, en de reis is voor mij wezenlijk zoo genoegelijk niet, om haar meermalen te doen dan noodig is.

De vraag is echter voor mij of ik morgen in staat zal zijn om een oordeel over de *geheele* begrooting uit te spreken. Die vraag heeft mij bewogen het woord te vragen en niet de vraag van het gemak van een paar reizen minder of meer.

Omdat ik nu de eerste vraag niet bevestigend kan beantwoorden, zal ik stemmen tegen eene behandeling der begrooting in de afdeelingen op morgen.

De heer **Huydecoper van Maarsseveen**: Mijnheer de President! Het komt mij toch voor, dat hoezeer ik ten volle eerbiedig het regt van ieder lid dezer Vergadering om zoodanig voorstel te doen als de heer **Pické** heeft gedaan, het op dit oogenblik eenig bezwaar heeft om terug te komen op een besluit, gisteren genomen in eene vergadering waarin vele leden tegenwoordig waren, die nu afwezig zijn.

Ik geloof, dat de wijze waarop dat besluit gisteren is genomen (door geen der leden is daarover het woord gevraagd en niemand heeft zich er tegen verklaard), wel een reden mag zijn om daarop niet terug te komen.

Ik laat gaarne het voor en tegen van het voorstel van den heer **Pické** in het midden, maar hoezeer ik voor mij zelf er niets tegen zou hebben, zal ik mij daartegen verklaren, uit deferentie voor het besluit gisteren door de Kamer genomen.

De **Voorzitter**: Ik wil nog alleen doen opmerken dat het besluit van gisteren genomen is in overeenstemming met het unaniem voorstel der leden van de Centrale Sectie. Dat voorstel steunt op zeer goede gronden. De Centrale Sectie meende dat dit de eenige wijze was, waarop men kon geraken tot den gewenschten toestand, om ook in deze Kamer de begrooting vóór 1 Januarij 1878 te behandelen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het *voorstel* van den heer **Pické** wordt in stemming gebracht en met 13 tegen 11 stemmen verworpen.

Voor hebben gestemd de heeren: Hengst, Buchner, Carsten, Nobel, den Tex, de Raadt, Smits, **Pické**, van Swinderen, Vos de Wael en Hein.

Afwezig waren de heeren de Villers de Pité, van Rijkersvorsel, Smit, Stork en Prins.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gescheiden.